

Lees nu eerst de tekst.

- Wie waren de eerste bewoners van Nederland? Dat waren jagers. Van hen weten we bijna niets. Zelfs hun botten zijn niet teruggevonden. Hoe weten we dan dat ze er waren? We hebben resten ontdekt. Van hun kampvuren. We hebben vuurstenen gevonden. 5 Bewerkte vuurstenen. Ze werden gebruikt als vuistbijl. En als mes. Een vuistbijl. En een mes. Daarmee konden ze overleven. Meer hadden ze niet nodig. Ze maakten speren van hout. Knuppels van botten. En van geweien. Dit gebeurde 250.000 jaar geleden. We noemen die tijd de steentijd. 15
- Nederland was toen één groot bos. Met rivieren. Met meren en moerassen. De mensen leefden in groepjes. De mannen gingen op jacht. De vrouwen en kinderen deden dat niet. Ze zochten bessen en noten. Paddenstoelen en knollen. De mensen hadden het niet slecht. Het bos was vol met wild. Ze jaagden een paar uur per dag. Dan hadden ze genoeg om te eten. Je hebt genoeg te eten. Je maakt een vuur. Daarmee kun je je verwarmen. Wat heb je nog meer nodig? 20

1 Lees alinea 1.

Hoe zijn we iets te weten gekomen over onze eerste bewoners?

- A We weten dat omdat we botten van deze mensen hebben gevonden.
- B De jagers hadden hier een goed jachtgebied.
- C Archeologen hebben knuppels van hout en speren van botten gevonden.
- D We hebben resten van kampvuren en bewerkte vuurstenen gevonden.

TIP! Dit is een tekstvraag. De informatie vind je in alinea 1. Weet je niet direct het goede antwoord? Probeer er dan achter te komen wat in ieder geval niet klopt.

X	codekraker
X	
X	
g	

2 Lees: *We ... nodig.* (r. 8 t/m 12)

Welke regel(s) zou je hier weg kunnen laten?

- A Ze werden gebruikt als vuistbijl.
- B Een vuistbijl. En een mes.
- C Meer hadden ze niet nodig.
- D Bewerkte vuurstenen.

TIP! Als je een zin of zinnen uit het verhaal weglaat, mag er geen belangrijke informatie verdwijnen.

X	codekraker
r	
X	
X	

3 Lees: *We ... steentijd.* (r. 14)

Leg eens uit waarom de tijd waarin de eerste bewoners leefden steentijd wordt genoemd.

- A De mensen maakten toen hun woningen vaak in de rotsen.
- B De mensen maakten hun werktuigen en wapens van vuursteen.
- C Er waren heel wat stenen nodig om hun jachtgebied af te zetten.
- D Steentijd is een andere naam voor Stenen Tijdperk.

X	codekraker
o	
X	
X	

4 Lees alinea 2.

Wat wil de schrijver ons in deze alinea duidelijk maken?

- A Hoe Nederland er toen uitzag en hoe de eerste bewoners er leefden.
- B Dat ons land toen nog een groot bos was met rivieren, meren en moerassen.
- C Dat de eerste bewoners het erg druk hadden.
- D Dat de eerste bewoners van Nederland veel aten.

t	codekraker
X	
X	
X	

5 Lees alinea 2.

Welke zin past **niet** bij alinea 2?

- A De mensen aten toen vlees van wilde dieren.
- B Ze verzamelden bessen en noten in het bos.
- C Ze aten in die tijd ook al paddenstoelen en knollen.
- D Ze bakten brood van graan.

X	codekraker
X	
X	
b	

TIP! Je kunt deze vraag ook omdraaien. Wat aten de mensen in die tijd al wel?

- 25 Toen veranderde het klimaat. Het werd steeds kouder. Nederland werd bedekt met ijs. En met sneeuw. Het was net de Noordpool. Hier kon niemand meer leven. Het klimaat veranderde opnieuw. Het ijs trok zich terug. Nederland werd een grote grasvlakte. 3
Rendieren graasden erop. Aan rendieren heb je veel. Je eet het vlees.
- 30 Je gebruikt de huid. Daar maak je kleren van. Je gebruikt de botten. En de geweien. Om werktuigen van te maken. Bizons waren er ook. En zelfs mammoeten.

- Het werd warmer. Opnieuw verschenen er mensen. Dat was zo'n 4
35 15.000 jaar geleden. De rendieren trokken naar het noorden. Sommige jagers gingen met hen mee. Andere jagers bleven. Er ontstond weer bos. Het bos was vochtig. Omdat het ijs smolt. Daardoor steeg het waterpeil. In het bos was volop voedsel. De jagers bleven langer op dezelfde plek. Ze maakten hutten van 4
40 takken. Met dierenhuiden eroverheen. Ze hadden huisdieren. Dat waren getemde wolven. Tegenwoordig kennen we ze als honden.

6 Lees alinea 3.

Rendieren waren belangrijk. Welke woorden hebben **niet** met elkaar te maken?

- A huid – kleding
- B vlees – voedsel
- C geweien – werktuigen
- D botten – vuur maken

X	codekraker
X	
X	
e	

TIP! Lees goed waarvoor een gevangen rendier allemaal werd gebruikt.

7 Lees alinea 3 en 4.

Wat was het verschil tussen de jagers die tijdens de ijstijd leefden en de jagers na de ijstijd?

- A De jagers tijdens de ijstijd kenden nog geen tamme huisdieren.
- B Er was geen verschil tussen deze twee groepen jagers.
- C De jagers na de ijstijd gingen niet meer op jacht.
- D Dat staat niet in het verhaal.

w	codekraker
X	
X	
X	

TIP! In alinea 3 lees je over de jagers tijdens de ijstijd en in alinea 4 over de jagers na de ijstijd.

Toen ontdekte de mens iets heel bijzonders. Het gebeurde in het Midden-Oosten. Hier kwamen ze achter. Maak eerst de grond
45 los. Stop vervolgens zaden in de grond. De zaden ontkiemen. **5**
De planten groeien. Na een poosje kun je oogsten. De mens kon voortaan voedsel verbouwen.

Ze ontdekten nog iets anders. Ze temden koeien. Schapen en
50 geiten. Nu hoefden ze niet meer te jagen. Ze hadden altijd dieren bij zich. Ze hadden nu altijd voedsel. Vlees en melk. En wol. Van de schapen. De mens werd boer. Akkerbouwer en veeteler. Het had **6**
grote gevolgen. De mensen bleven op één plek wonen. Ze bouwden huizen. Tenten gebruikten ze niet meer. Ze bleven wel jagen. Elke
55 boer had een pijl en boog.

Er was nog een uitvinding. Een heel belangrijke. Hoe moest je iets bewaren? Vroeger vlochten de mensen mandjes. Die bestreken
ze met klei. Wat merkten ze? Leg de klei in vuur. Het wordt dan **7**
60 keihard. Zo leerden ze potten bakken. Daarin konden ze voorraden bewaren. En ze konden erin koken.

8 Lees alinea 5.

Waarom was het belangrijk dat mensen leerden hoe ze planten konden laten groeien?

- A Dan hadden ze er weer een leuke hobby bij.
- B Als je zelf planten kunt laten groeien, kun je ook je eigen voedsel verbouwen.
- C Dan was er voldoende te eten voor de tamme huisdieren.
- D Als je zelf planten kunt laten groeien, hoef je niet meer op jacht.

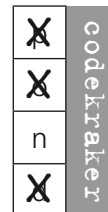
X	codekraker
o	
X	
X	

9 Lees alinea 6.

Welke zin hoort **niet** bij de eerste boeren?

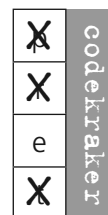
- A Ze bleven veel langer op dezelfde plaats wonen.
- B Ze konden hun eigen voedsel laten groeien.
- C Ze woonden nu in veel grotere tenten.
- D Ze melkten hun koeien.

10 Lees: *De mensen ... boog.* (r. 53 t/m 55)

Waarom bleven de boeren nog steeds jagen?

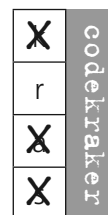
- A Om de wilde dieren af te schrikken.¹
- B Ze hadden anders niets te eten.
- C Om zo aan nog meer voedsel te komen.
- D Omdat ze met pijl en boog moesten blijven oefenen.

11 Lees alinea 7.

Hier lees je over een belangrijke uitvinding. Wat was die uitvinding eigenlijk?

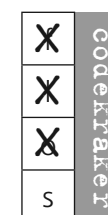
- A manden vlechten
- B potten bakken
- C voedsel bewaren
- D eten koken

Je kunt vraag 12 pas beantwoorden nadat je de hele tekst gelezen hebt.

12 Hoe zou je de titel van dit verhaal het best kunnen veranderen?

- A Jagers in Nederland
- B Belangrijke uitvindingen
- C De eerste boeren
- D Het leven in de steentijd

1 afschrikken - zorgen dat ze bang van je worden.